

2024-02-29

Dnr Komm2023/00643/S 1985:A

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar avseende Några smittskyddsfrågor inom socialtjänsten och socialförsäkringen (SOU 2023:56)

(dnr S2023/02669)

Statens medicinsk-etiska råd (Smer) har i uppdrag att belysa medicinsk-etiska frågor ur ett övergripande samhällsperspektiv. Smer kommenterar de förslag som är av särskild vikt utifrån detta perspektiv.

8.1 Tillfällig isolering bör inte kunna ske inom SoL- och LSS-boenden...

... och 8.2 Förslag som möjliggör kohortvård utan samtycke

Smer har i rapporten Etiska vägval vid en pandemi (Smer 2020:3) framfört att det vid en pandemi kan vara nödvändigt att inskränka individers rätt till personlig integritet och frihet för att skydda befolkningen från allvarlig skada. Sådana åtgärder som begränsar människors integritet och frihet bör då vara proportionella, nödvändiga och relevanta, och minimeras i relation till vad man önskar åstadkomma.

Rådet gör bedömningen att den föreslagna bestämmelsen om flyttning uppfyller dessa krav och tillstyrker därför förslaget.

I betänkandet förs också ett resonemang om ett alternativ till den föreslagna tvångsåtgärden, nämligen att tillfälligt isolera boende i de aktuella boendeformerna i sina egna hem. Utredningen gör bedömningen att det av principiella, etiska och praktiska skäl inte bör införas en sådan möjlighet. Det har i utredningens samverkan med olika aktörer inom den kommunala hälso- och sjukvården framförts att det för många personer med nedsatt kognitiv förmåga kan vara ett större trauma att frihetsberövas i den hemmiljö där personen även efter tillfrisknandet ska bo i. Smer ställer sig härvid frågan om det ändå finns individer för vilka ett frihetsberövande i det egna hemmet

skulle vara en mindre ingripande åtgärd än flyttning. Om så är fallet, vilket utredningens redogörelse trots allt pekar på, anser Smer att även en sådan möjlighet bör införas parallellt med den om flyttning. På så sätt kan den minst ingripande åtgärden väljas utifrån omständigheterna i varje individuellt fall, så att de boendes rätt till trygghet, kontinuitet och god vård och omsorg garanteras. Vid valet av åtgärd bör den enskildes behov väga tyngre än kostnadseffektiviteten.

Rådet kan inte nog understryka att tvångsåtgärder av nämnda slag ska tillgripas endast i yttersta undantagsfall. Rådet delar utredningens övergripande uppfattning att de viktigaste åtgärderna för att stärka smittskyddet för vissa grupper inom socialtjänsten avser områden som ligger utanför den här utredningens uppdrag.

Vidare sätter utredningen återigen ljuset på att Sverige saknar en lagstiftning som reglerar hur och under vilka omständigheter det är möjligt att ge vård och omsorg utan samtycke. Denna situation är rättsosäker och de grupper med nedsatt beslutsförmåga som utredningen handlar om riskerar att inte få vård och omsorg på samma villkor som andra. Smer har flera gånger påpekat för regeringen att Sverige behöver ett regelverk om legala ställföreträdare för vuxna beslutsoförmögna patienter. Frågan är aktuell inom både vård, forskning och omsorg.

Remissvaret har beslutats per capsulam den 15 februari 2024.

I beslutet har deltagit Sven-Eric Söder (ordförande), Yasmine Bladelius, Åsa Gyberg-Karlsson, Per Landgren, Sofia Nilsson, Anton Nordqvist, Thomas Ragnarsson, Per Ramhorn och Anna Starbrink, samtliga ledamöter i rådet. Föredragande i ärendet har varit Carolina Östgren, utredningssekreterare. En arbetsgrupp bestående av Lilas Ali, Göran Collste, Åsa Gyberg-Karlsson, Kerstin Nilsson, Mikael Sandlund och Nils-Eric Sahlin har bistått sekretariatet i beredningen av ärendet.

För rådet,

A handwritten signature in black ink, reading "Sven-Eric Söder". The signature is written in a cursive style with a large initial 'S' and a long horizontal stroke at the end.

Sven-Eric Söder

Ordförande Statens medicinsk-etiska råd